

Kaupunginhallitus 09.10.2023 § 276

§ 276

Green City Accord –sitoumuksen allekirjoittaminen ja Luontoviisaat kunnat -verkostoon liittyminen

Valmistelijat / lisätiedot:
Hakala Anna
Söderman Tarja
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunkiympäristön toimialajohtaja Isotalo Olli

Kaupunginhallitus

1
päättää, että Espoon kaupunki allekirjoittaa kansainvälisen Green City Accord – sitoumuksen, joka edistää EU:n kaupunkiympäristöjen vehreyttä, puhtautta ja terveellisyttä sekä ympäristödirektiivien toimeenpanoa.

2
valtuuttaa kaupunginjohtajan allekirjoittamaan sitoumuksen.

3
päättää, että Espoon kaupunki liittyy kotimaiseen Luontoviisaat kunnat - verkostoon, joka edistää toimia luontokadon hillitsemiseksi.

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Green City Accord

Green City Accord (GCA) on Euroopan komission aloitteesta syntynyt verkosto, jonka tavoitteena on edistää kaupunkiympäristöjen vehreyttä, puhtautta ja terveellisyttä EU:n alueella. Green City Accordin allekirjoittamalla eurooppalaiset kaupungit sitoutuvat etsimään ratkaisuja kiireellisimpiin ympäristöhaasteisiin ja edistämään ekologista kestävyttä. Sitoumuksella edistetään myös EU:n ympäristödirektiivien toimeenpanoa.

Green City Accordin voivat allekirjoittaa Euroopan Unionin jäsenmaissa sijaitsevat yli 20 000 asukkaan kaupungit. Sitoumuksen on allekirjoittanut tähän mennessä noin sata eurooppalaista kaupunkia. Suomesta allekirjoittaneet ovat Helsinki, Vantaa, Tampere, Turku, Lahti, Hämeenlinna ja Lappeenranta.

Allekirjoittamalla sitoumuksen kaupunki sitoutuu edistämään ympäristöasioita viidellä eri osa-alueella:

1. Ilmanlaadun parantaminen
2. Vedenlaadun parantaminen ja vedenkäytön tehostaminen
3. Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja edistäminen
4. Kiertotalouden edistäminen
5. Melun vähentäminen

Allekirjoittamalla sitoumuksen kaupunki sitoutuu asettamaan jokaisella osa-alueella lähtöarvon sekä määrittämään niille kunnianhimoiset tavoitearvot, jotka ylittävät EU:n lainsäädännön asettamat minimivelvoitteet. Tavoitteiden saavuttamiseksi toteutetaan osallistavia suunnitelmia ja ohjelmia, joiden avulla asetetut tavoitteet saavutetaan vuoteen 2030 mennessä. Toimenpiteiden edistymisestä raportoidaan Green City Accord -verkostolle ennalta määriteltujen indikaattorien avulla kolmen vuoden välein.

Kaupungit asettavat itse tavoittelemansa tavoitearvot raportoitaville indikaattoreille sekä toimenpiteet näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Espoossa toimintaa GCA:n eri osa-alueilla ohjaavat jo useat erilaiset toimintasuunnitelmat ja toimenpideohjelmat. Näiden olemassa olevien suunnitelmien ja ohjelmien toimenpiteet kootaan yhteen raportointia varten. Uutta toimenpideohjelmaa ei tarvita, jos sitä ei nähdä välttämättömäksi tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Nykyiset ohjelmat sisältävät jo GCA:n osa-alueiden seurannan ja raportoinnin. Espoon tavoitearvot GCA:n indikaattoreille määritetään ympäristönsuojelun palvelualueen tukemana keväällä 2024.

Hyödyt liittymisestä

Green City Accord -sitoumuksen allekirjoittaminen tukee Espoon tavoitteita kansainvälisestä edelläkävijyydestä, tuo vaikutusmahdollisuuksia ympäristödirektiivien valmisteluun ja toimeenpanokäytäntöihin sekä vahvistaa Espoon toimijuutta kestävässä ja luonnonläheisessä kotikaupunkina. Aloitteen kautta Espoo vahvistaa sitoutumistaan ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja ympäristön puhtauden edistämiseen sekä European Green Dealin tavoitteisiin. Samalla se tuo Espoolle kansainvälistä näkyvyyttä ja tunnustusta ympäristötyöstämme ja sen saavutuksista.

Sitoumuksen allekirjoittaneille kaupungeille on tarjolla tukea ja neuvontaa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi, ja kaupungeilla on mahdollisuus jakaa parhaita käytäntöjään ja kokemuksiaan yhdessä muiden kaupunkien edustajien kanssa. Verkosto tarjoaa tietoa myös EU:n rahoitusmahdollisuuksista kaupungin ympäristöpolitiikan kirittämiseksi.

Green City Accordin osa-alueet Espoossa

Ilmanlaadun parantaminen

Tavoite: Ilmanlaadun parantaminen mahdollisimman pian pohjaten WHO:n ohjeistukseen ja EU:n ilmanlaatustandardeihin.

Pääkaupunkiseudulla ilmanlaadun seurannasta vastaa Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY, joka tuottaa ja toimittaa Green City Accordin raportointiin tarvittavat tiedot kaupungeille. Ilmanlaadun parantamisen osalta Espoolla ei ole voimassa olevaa ilmansuojeluohjelmaa, sillä EU:n ilmanlaadun raja-arvot eivät ole ylittyneet. EU:n ilmanlaadun raja-arvoihin

on tulossa tiukennuksia WHO:n ohjeiden saavuttamiseksi. Green City Accord -sitoumuksesta riippumatta Espoossa tarvitaan todennäköisesti lisätoimia, jotta raja-arvot typpioksidille ja hengitettävälle saavutettaisiin vuoteen 2030 mennessä. Ilmanlaatuun liittyvät toimet suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä HSY:n kanssa.

Vedenlaadun parantaminen ja vedenkäytön tehostaminen

Tavoite: Vedenlaadun parantaminen eri vesimuodostumissa (esim. järvet, purot, joet, rannikkovedet) ja kestävä vedenkäyttö.

Pääkaupunkiseudulla talous- ja jätevesien seurannasta ja niihin liittyvistä toimenpiteistä vastaa HSY, joka tuottaa ja toimittaa Green City Accordin raportointiin tarvittavat tiedot kaupungeille. Talous- ja jätevesiin liittyvät toimet suunnitellaan ja toteutetaan siten yhdessä HSY:n kanssa.

Vesien suojeleminen Espoossa ohjaa mm. Vesien suojeleminen toimenpideohjelma 2022–2027, jonka tavoitteena on Espoon pinta- ja pohjavesien hyvän tilan saavuttaminen ja säilyttäminen. Toimenpideohjelmassa on tunnistettu Espoon keskeiset pinta- ja pohjavesien tilaan vaikuttavat tekijät sekä toimenpiteet, joilla näiden tekijöiden haitallisia vaikutuksia pinta- ja pohjavesiin voidaan vähentää. Hulevesien hallintaa ohjaa puolestaan Hulevesiohjelma, joka esittää hulevesien kokonaisvaltaisen hallinnan periaatteet, tavoitteet ja tärkeimmät toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Espoo on ottanut vastaan Itämerihaasteen, jonka mukainen uusi Itämeri-toimenpideohjelma 2024–2028 on paraikaa valmisteilla.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja edistäminen

Tavoite: Kaupunkiluonnon monimuotoisuuden suojeleminen ja parantaminen sisältäen viheralueiden määrän ja laadun kaupungissa ja urbaanien ekosysteemien vähenemisen pysäyttämisen sekä niiden ennallistamisen.

Espoon Luonnon monimuotoisuuden toimenpideohjelma asettaa Espoon luonnon monimuotoisuutta edistävälle työlle suuntaviivat vuoteen 2030 saakka. Luonnon monimuotoisuus huomioidaan lisäksi Luontoviisas Espoo -työssä, jossa laaditaan tiekartta luonnon kokonaisheikentymättömyyden saavuttamiseksi vuoteen 2035 mennessä. Molemmat näistä perustuvat kattaviin luontopaikkatietoihin ja aineistoihin Espoon luonnon ja ympäristön tilasta.

Kiertotalouden edistäminen

Tavoite: Kiertotalouden ja jätteiden käsittelyn kehittäminen parantamalla kotitalouksien jätteidenkäsittelyä, vähentämällä jätteiden syntyä ja sijoittamista kaatopaikalle sekä lisäämällä tuotteiden uudelleenkäyttöä, korjaamista ja kierrätystä.

Pääkaupunkiseudulla jätehuollon seurannasta ja niihin liittyvistä toimenpiteistä vastaa HSY, joka tuottaa ja toimittaa Green City Accordin raportointiin tarvittavat tiedot kaupungeille. Kotitalousjätteen vähentämiseen liittyvät toimet suunnitellaan ja toteutetaan siten yhdessä HSY:n kanssa.

Kiertotalouden edistämiseksi Espoo on monella sektorilla edelläkävijä. Kaupunki on allekirjoittanut Circular Cities Declaration -julistuksen, jonka kymmenen tavoitetta edistävät merkittävällä tavalla kaupungin kiertotalouden ja kestävä kehityksen toteutumista. Kestävä purkamisen Green Deal edistää kiertotaloutta purkukampanjoissa ja hyödyntää purkamisessa vapautuvaa materiaalia edistämällä materiaalien

uusiokäyttöä ja kierrättämällä purkutuotteita. Euroopan laajuisessa CityLoops-projektissa puolestaan kehitetään innovatiivisia menettelytapoja ja työkaluja rakennus- ja purkumateriaalien sekä orgaanisen jätteen kierron suunnitteluun kaupungeissa.

Melun vähentäminen

Tavoite: Melun vähentäminen siten, että tavoitellaan WHO:n suositusten mukaista tasoa.

Espoo on tuottanut yhdessä Kauniaisten kanssa EU:n ympäristömeludirektiivin mukaisen meluselvityksen edellisen kerran vuonna 2022, ja meluntorjunnan toimintasuunnitelma vuosille 2024–2028 on paraikaa valmisteilla. GCA:n raportoinnissa tarvittavat indikaattorit tieliikenteelle löytyvät sellaisinaan Espoon ja Kauniaisten meluselvityksestä.

GCA-sitoumuksen indikaattoreiden ohjearvot ovat hyvin lähellä Suomessa kansallisesti käytössä olevia ohjearvoja (ulkotiloissa päivisin <55 dB, öisin <50 dB ja <45 Laeq uusilla alueilla). WHO:n suosittelemat ohjearvot ovat melulähteestä riippuen välillä 40–54 dB (Lden). Meluntorjunnan toimintasuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden avulla Espoo pyrkii saavuttamaan WHO:n ohjearvot tieliikenteen melun osalta. Espoo pyrkii vähentämään altistumista raide- ja lentoliikenteen melulle.

Luontoviisaat kunnat

Luontoviisaat kunnat on Suomen ympäristökeskuksen ja Kuntaliiton perustama verkosto, jonka tavoitteena on tehostaa kuntien luontokadon hillintätoimia ja linjauksia, joilla kunta sitoutuu vähentämään oman toimintansa luontoa heikentäviä vaikutuksia ja edistämään luonnon monimuotoisuutta. Verkosto on avoin kaikille suomalaisille kunnille, jotka ovat kiinnostuneita luontokadon pysäyttämisen vauhdittamisesta.

Verkostoon liittymällä kunta sitoutuu seuraaviin kriteereihin:

- Kunta sitoutuu kuntastrategiassa tai muussa strategisessa asiakirjassa luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen.
- Kunta laatii luonnon monimuotoisuuden turvaamisen lumo-toimintaohjelman tai -strategian (kunnallinen tai alueellinen).
- Kunta perustaa työryhmän edistämään luonnon monimuotoisuutta.
- Kunta kartoittaa omistamiensa maa- ja vesialueiden arvokkaat luontokohteet.
- Kunta ottaa luonnon monimuotoisuuden huomioon omistamiensa metsien sekä hallinnoimiensa viher, virkistys- ja vesialueiden hoitokäytännöissä.
- Kunta sitoutuu lisäämään kuntalaisten ja yritysten lumo-tietoutta ja osallistamaan heitä lumo-ohjelman suunnitteluun ja toteutukseen.
- Kunta sitoutuu lisäämään henkilöstön ja kuntapäätäjien tietoisuutta luonnon monimuotoisuudesta.

Hyödyt liittymisestä

Luontoviisaat kunnat -verkostoon liittyminen osoittaa julkisesti Espoon sitoutumisen luontokadon hillitsemistä edistävään työhön ja vahvistaa mielikuvaa Espoosta kestävästä ja luonnonläheisestä kotikaupunkina. Verkoston jäsenenä Espoolla on mahdollisuus jakaa aiempaa näkyvämmiin hyviä käytäntöjään muille ja samalla kuulla muualla käytössä olevista hyvistä käytännöistä. Verkostoon liittyminen ensimmäisenä 6-kaupunkina

osoittaa konkreettisesti Espoon tahtotilan toimia luonnon monimuotoisuuden edistämisessä edelläkävijänä.

Verkoston kriteerien täyttämiseksi kunta laatii vuosittain suunnitelman luonnon monimuotoisuutta edistävästä investoinneista ja muista toimenpiteistä sekä sitoutuu lisäämään kuntalaisten ja yritysten tietoa luonnon monimuotoisuudesta. Siten verkoston jäsenyys tarjoaa Espoolle mahdollisuuden lisätä suunnitelmallisesti Espoo-yhteisön tietoutta luonnon monimuotoisuudesta sekä osallisuutta luontoa ennallistaviin toimenpiteisiin.

Luontoviisaat kunnat -verkoston kriteerien täytyminen Espoossa

Espoo on jo strategisesti sitoutunut Espoo-tarinassa luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Lisäksi Espoolla on jo useita luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen tähtääviä toimintaohjelmia, muun muassa Luonnon monimuotoisuuden toimenpideohjelma (LuonTo-työ), Vesiensuojelun toimenpideohjelma, Itämeri-toimenpideohjelma sekä Ilmastonmuutoksen sopeutumisen toimenpidesuunnitelma. Toimenpiteitä luonnon kokonaisheikentymättömyyden saavuttamiseksi tullaan esittämään myös valmisteilla olevassa Luontoviisas Espoo luonnon kokonaisheikentymättömyyden -tiekartassa.

Espoossa kaupungin omistamien maa- ja vesialueiden arvokkaita luontokohteita on kartoitettu laaja-alaisesti, ja osa aineistoista on myös nähtävillä kaupungin omassa karttapalvelussa. Uhanalaisten luontotyyppejä on kartoitettu vuosina 2020–2023, ekologisen verkoston nykytilaa vuonna 2021, kaupunkipurojen tilaa 2020–2021 ja lintukosteikoiden pesimälinnustoa vuonna 2022, minkä lisäksi kaupungin toiminnassa hyödynnetään edelleen monien vanhempien selvitysten aineistoja. Vuosina 2024–2025 uudistettavan luontotietojärjestelmän avulla luontopaikkatietojen käytettävyys paranee entisestään.

Espoon omistamien metsien ja viher-, virkistys- ja vesialueiden hoitokäytännöissä luonnon monimuotoisuus huomioidaan jo nyt. Näiden hoitoa ohjaavat muun muassa Metsien ja niittyjen hoidon toimintamalli sekä Niittyjen ja avointen alueiden toimenpideohjelma.

Luontoviisaat kunnat -verkoston edellyttämänä työryhmänä toimii Luontoviisas Espoo -työryhmä, joka Espoossa jo toteuttaa verkoston asettamia tavoitteita. Luontoviisas Espoo -työ edistää Espoo-tarinan mukaisesti luonnon monimuotoisuuden kokonaisheikentymättömyyttä Espoossa. Työryhmä laatii vuosittain suunnitelman, joka osoittaa, millä toimenpiteillä ja investoinneilla kunta edistää luonnon monimuotoisuutta.

Espoossa toteutuneet merkittävimmät toimet kootaan ja julkaistaan vuosittain kaupungin verkkosivuilla. Tieto tehdyistä toimitetaan myös Luontoviisaat kunnat-verkoston tukitiimille. Valtakunnallisesti kiinnostavat luontotoimet voidaan viedä myös Luontoloikka-verkkopalveluun. Kaupungin henkilöstölle ja valtuustolle tiedotetaan vuosittain toiminnan saavutuksista.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Green City Accord -sitoumus_political commitment
- Green City Accord -sitoumuksen pakolliset indikaattorit
- Luontoviisaat kunnat -verkoston kriteerit

Tiedoksi